

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

25. Quænam quantitas dicatur notabilis, ut illam expendens Episcopus,
vel alius Beneficiarius in usus prophanos peccet mortaliter? Ex p. 7. t. 11.
& Misc. 2. r. 36.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Quamuis non
plene sup.
hinc lege ta-
men pro his
verf. Princi-
pibus in to.
3. tr. 3. doct.
Ref. 75.

gnent quartam partem, quam si medietatem superflui.
Ratio est, quia dignitas Episcopalis est per ampla,
quod potiuntur saepe viri Principes, nec redditus
annui tam sunt copiosi aliquando, ut superesse pos-
sit multum de congrua sustentatione, vel quia Epi-
scopatus veterè est tenuis, vel quia Episcopus est Prin-
ceps. Hic fortè exiguas faciet elemosynas, quia cen-
sebit omnia sibi esse necessaria ad suam sustentatio-
nem, ob quod tenetur semper assignare operibus
piis quartam partem fructuum, ne vniquam Episco-
pus excusetur ab elemosynis ingentibus pro sua fa-
cultate, esset enim graue scandalum Episcopum non
esse largum, licet aliquid detrahat de congrua susten-
tatione. Si autem teneat hanc rationem, vitabit hoc
scandalum. Si verò Episcopatus sit pinguis, & me-
dietas superflui aequaleat quartæ parti, poterit eli-
gere quam libuerit opinionem. Cæteri Clerici non
tenentur ad acquiescendam quartam partem, sed po-
terunt prius accipere ad congruam sustentationem,
& deinceps erogare medietatem superflui. Ratio est
quia maior est obligatio Episcopi ad elemosynam,
quàm aliorum Clericorum, qui non sunt in tam
ampla dignitate, beneficia sunt tam pingua, quam
Episcoporum, ob quod possunt sibi consulere prius
absque scandalo, quia illorum sustentatio est etiam
parior. In his ergo potest seruari ea ratio ut medie-
tatem dent superflui, in Episcopis autem ut dent
quartam partem, omnium fructuum, quod si vtri-
que dent tertiam partem, plenè, & planè satisfac-
cient huic obligationi, ita ut sine peccato possint
de duabus aliis partibus sibi providere, & dispo-
nere pro arbitrato, dummodo non profane, eaque po-
terunt familiaribus & consanguineis donare, & hæc
omnia docet Hurtadus *vbi supra*.

Sup. contèto
in hoc §. inf.
in Ref. 28 §.
Notandum.
& §. Sed &
in to. 6. tr. 7.
Ref. 3. §. Di-
co secundo.
& §. Probari
potest. & ibi
in tr. 4. lege
doct. Ref. 8.
à lin. 5. §. 1.
& seqq.

3. Qui etiam §. 111. notat quod distributiones quo-
tidianæ quæ dantur in Choro pro singulis horis,
quibus Clerici assistunt, stipendia pro comitando fu-
nere defunctorum, elemosynæ, pro faciendis Missis,
vel habenda concione, processione peragenda, visi-
tando Episcopatu, ferendis sententiis, & causis audien-
dis, pro agendo aliquo negotio Ecclesiæ, vel aliorum,
denique quicquid datur pro industria personali, pro
labore, aut donatione, hæreditate, contractu, vel quo-
uis alio titulo distincto à titulo beneficij, pro organ-
nis pulsandis, infusandis tibiis, audiendis confessio-
nibus, &c. id omne censetur esse vel patrimoniale, vel
quasi patrimoniale: sunt igitur bona beneficij annui
redditus, qui appellantur *grossum*, apud nostrates, *la*
gruesas, vbi clauduntur quæ dantur ad vestitum & vi-
ctum. Igitur Clerici de his bonis possunt ad libitum
disponere, ut de bonis patrimonialibus.

Sup. hoc inf.
in Ref. 28 &
in to. 6. tr. 7.
Ref. 3. §. Di-
co tertio.

4. Nota etiam contra Panormitanum in cap. cum
omnes, de testam. num. 27. & Sarmientum de redditib.
part. 3. cap. 5. num. 1. & sequ. quod si de congrua sus-
tentatione, quam vnusquisque Clericus potest licitè
accipere de grosso beneficij, eiusque redditibus, si vel-
lit, inquam, ex ea aliquid detrahere, poterit quid-
quid detraxerit expendere pro libito absque peccato
mortali, non tamen ad vsus profanos. Ita ex multis
Hurtadus §. 113. cui adde Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 2.
cap. 2. dub. 43. num. 3. Molinam de primog. Hispan. lib. 2.
cap. 10. num. 50. Auendannum resp. 19. n. 12. & alios pe-
nes ipsos, & omnia supradicta ego puto probabilia,
& secuta in praxi, non obstantibus iis, quæ cum Gra-
nado dixi in 4. part. tract. 4. resol. 214.

Quæ hic est
sup. in Ref.
22. & in aliis
eius primæ
not.
Alibi in to. 7.
tr. 1. Ref. 27.
& hic inf. in
Ref. 26. §.
Verum, diffi-
cultas, &c.

5. Non desinam hic etiam adnotare, omnia su-
perdicta procedere etiam quoad Regulares ad Epi-
scopatum assumptos, hi enim non tenentur maiori
obligatione ad elemosynam elargiendam, quàm cæ-
teri Episcopi, ut alibi probatum est.

RESOL. XXIV.

An Episcopi teneantur erogare in vsu pios omne id
quod superest ex congrua, & decennis sustentatione?
Ex p. 8. tr. 7. & Misc. Ref. 12.

§. 1. Sæpius hanc questionem pertracto, quia ne-
cessaria nimis est, cum frequenter in praxi ac-
cidat, communiter affirmatiue respondent Doctores,
& ita vellem ab omnibus Episcopis & Beneficiariis
obseruari, & ita consulendum est. Sed quia aliqui
aures non accomodant huic nostræ cantilenæ, adeo
ne peccata multiplicentur, Doctores aliqui, ut ali-
quantulum alleuetent hoc præceptum, dicunt, in
communibus necessitatibus Episcopos satisfacere
huic præcepto, si quartam partem redditum in vsus
pios expendant, vel si medietatem superflui. Ita ex
Dominicanorum familia Bañez, & Sotus, ex Societa-
te Iesu Hurtadus de Mendoza, & Granadus, quos alibi
adduxi: sed aduersus illos nouissimè, me citato, in-
iurgit Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo
de Iust. tom. 1. disp. 4. sect. 2. n. 10. & seq. Attamen hic non
desinam obseruare sententiam supradictorum, quam
impugnat, & meritò, Cardinalis Lugo, probabilem
existimare nouissimè, me citato Trullench. in Dialo-
g. tom. 1. lib. 1. c. 5. dub. 9. n. 1. vbi sic ait. Probabile tamen
est satisfacere huic obligationi, etiam si beneficium
pingue sit, qui quartam partem, si Episcopus sit, & qui
quintam aut sextam, si non sit Episcopus, pauperibus
elargiatur. Ita ille, cui etiam adde, me citato, Ioan-
Machadum de perfect. Confess. tom. 2. lib. 4. p. 1. r. 6. do-
cum. 6. n. 3. vbi ita asserit. [Dizen casi todos, porque al-
gunos sienten, que el Beneficiado como quieto que
sea, no tiene obligacion de gastar en obras pias todo
lo superfluo de los frutos, porque siendo (como de-
fendiendo muchos) dueño verdadero dellos, nos ay rrazò
suficiente para obligar le en las necesidades comunes
à dar de limosna todo lo superfluo. Y el doctissimo
Hurtado da por regla general, que los Beneficiados
complè con dar de limosna la mitad de lo superfluo.]
Hæc Machadus. Quod autem Sot. Bañez, & alij do-
cuerint hanc sententiã, videtur còtra mentem omnium,
qui post illos scripserunt, & patet ex eorum verbis.
Verum, ut dixi, omnes Ecclesiastici debent amplecti
sententiã Cardinalis de Lugo, viri nõ solum in Scho-
lastica, sed etiã in Morali Theologia, nemini secundi.

RESOL. XXV.

Quenam quantitas dicatur notabilis, ut illam expen-
dens Episcopus, vel abus Beneficiarius in vsu pro-
phanos peccet mortaliter? Ex p. 7. tr. 11. & Misc.
Ref. 36.

§. 1. Sÿppono Episcopum tenei expendere omne
id quod superest ex congrua sustentatione in
vsus pios; vnde ad questionem positam satis quidem
practicabilem ita respondet Eminentissimus Lugo de
Iust. tom. 1. disp. 4. sect. 3. num. 42. Fateor itaque
maiolem quantitatem requiri ad culpam grauem in
hoc genere, quam in materia Iustitiæ; quia cum hæc
obligatio, ut diximus, oriatur ex qualitate ipsorum
bonorum, quæ sunt res Dei, & ideo debent piè & reli-
giosè expendi; sufficit, ad vitandam culpam gra-
uem id quod sufficit, ut si non mathematicè, sal-
tem moraliter dicatur aliquis piè, & religiosè ea
expendere. Vnde fateor etiam cum Molina debere
attendi ad maiolem, vel minorem quantitatem su-
perfluum, ut dicatur aliqua pars esse vel non
esse sufficiens ad materiam grauem: quia eadem
quantitas

quantitas male insumpta, quæ sufficit, ut aliquis non dicatur moraliter bene expendere centum, quæ habet superflua, non sufficit, ut non dicatur expendere bene moraliter loquendo, mille, quæ habet superflua. Quid autem sit satis, ut dicatur saltem moraliter illam summam bene expendere; videtur id esse, quod sufficit, ut dicamus, expendisse bene totam illam summam vel circiter: nam quod circiter fit, dicitur etiam moraliter fieri. Quare non inuenio regulam aliam meliorem ad hoc determinandum, quam illam propositam, & probauit *disp. 16. de penitentia. sect. 2. num. 96. & seq.* ubi ex lure-consultis, & rationibus concludendum, verba illa verificari additis, vel demptis quinque pro quolibet centenatio, quæ est vigesima pars totius summæ, quando sermo est de numero millefimo, vel supra millefimo: nam quando sermo est de minori summa, maior eius pars sufficit aliquando ad illa verificanda, ut si dicas, centum, vel circiter, vera erunt licet sint 100. vel si sint 90. quia in illa Minoræ quantitate decima pars non videtur tollere verum sensum eorum verborum, qui est affirmare illum numerum cum paruo excessu, vel defectu. Paruum, autem, ut ibi ostendi, verificatur vel propter paruitatem absolutam, qua res in se est parua vel propter paruitatem respectiuam, qua saltem est parua respectu illius quantitatis. Vnde quando verba illa adduntur quantitati parue, possunt aliquando verificari etiam si addatur, vel dematur quinta, vel minor pars, ut si dicas, ter parum plus, vel minus: vera sunt si bis, vel quater id feceris; quia licet vnum, quod additur, vel demitur, sit tertia pars, est tamen in se aliquid paruum: si vero dicas, feci centies, parum plus, vel minus: non erunt vera si 120. vicibus feceris, quia 20. neque in se, neque respectu ad 100. sunt aliquid paruum. Vide quæ dixi in prædicto loco in explicatione illius regulæ, quæ cum proportione applicari potest ad præsentem materiam, nec credo posse tunc aliam laxiorem tradi; imò alicui fortasse nimis laxum videbitur quod Clericus habens viginti millia superflua possit abique peccato graui mille expendere in vsus profanos, sed tamen id admitti potest, eo quod iam ille moraliter expendit piè, & religiosè omnia superflua, cum omnia, vel ferè omnia in pios vsus expendat. Huiusque Cardinalis Lugo.

1. Sed plura addit P. Castus Palaus, *tom. 1. tract. 6. disp. 2. punct. 5. num. 7.* ubi sic ait: Dixi peccare mortaliter beneficiatum ex fructibus beneficii congruæ sustentationi superfluis expendentem, in prophanos vsus in graui quantitate: quæ autem hæc sit? arbitrio prudentis est mensurandum; illa enim in præsentem videtur necessaria, quæ tertiam, vel quartam partem horum annuorum reddituum expendet, alias non potest dici notabilis excessus. Ita ille. Vnde secundum Palaum Episcopum qui habet 20. millia ducatorum ex superfluo sui status, si expendere ex illis quatuor millia ducatorum in parentes vel in vsus prophanos ratione paruitatis materiæ non peccaret mortaliter, nam in hac materia quantitas notabilis dicenda est quæ attingit quartam partem. Et hanc opinionem probabilem esse docet nouissime *Ægidius Trullench in Decalogo tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 9. num. 2.* Sed an reuera probabilis sit meum nolo iudicium interponere. Vide etiam circa præsentem questionem *Coninch de Ail. super. disp. 27. dub. 11. num. 193.* qui sententiam Castri Palai videtur approbare. Et si esset admittenda opinio Caramuelis in *Regulam D. Benedicti disp. 4. num. 47. disp. 50. num. 701. & 715. disp. 118. num. 1462.* afferentis octauam partem totius constituere materiam grauem; sequeretur, quod si Episcopus expendere in vsus prophanos quantitatem non attingentem octauam partem ex superfluo status non

Tom. 17.

peccate mortaliter ratione paruitatis materiæ, sed hoc in nostro casu ego non aucterem dicere:

RESOL. XXVI.

An Ecclesiastici, si eleemosynas debitas non præbent, non solum peccent mortaliter, sed etiam ad restitutionem teneantur?

Et hoc procedat ex illa questione, an Ecclesiastici sint Domini reatuum Ecclesiarum?

Et an hoc etiam procedat quoad Regulares ad Episcopatum assumptos?

Et inferatur Episcopum Regularem posse restari de patrimonialibus.

Et aduertitur Regularem Episcopum legitime renunciationem ante emissam professionem, servata Concilij forma, reuocare posse.

Et an hoc etiam procedat si forte Episcopi essent ex illis Religiosis, qui in Societate Iesu emisserunt sola vota biennij? Ex p. 5. tr. 8. Ref. 31.

§. 1. **R**esolutio huius casus pendet ex alia questione. Ne an videlicet Ecclesiastici sint domini reddituum Ecclesiarum? & negatiuam sententiam probabiliorem esse docet nouissime Adamus Tannetus *tom. 3. disput. 4. quest. 6. dub. 8. num. 215. & seq.* Alentis *3. part. quest. 36. memb. 5. art. 2.* Richard. *in 4. disp. 45. art. 3. quest. 1.* Paludanus *in 4. disp. 24. quest. 3. art. 3.* D. Ant. *3. part. tit. 35. cap. 1. §. 19.* Gabriel *in 4. disp. 15. quest. 8.* Maior *disp. 24. quest. 17.* Petrus Sotus *in inst. Sacerd. part. 2. lect. 3.* Michaël Medina *de recta fide lib. 7. cap. 21.* & mordicus Nauarrus *tract. de redditibus q. 1. mon. 21.* Vnde secundum hos Doctores Ecclesiastici non præbentes debitas eleemosynas, & in profanos vsus expedientes, non solum peccate mortaliter, sed etiam restitutionis nexu vinciti existimant.

2. Sed ego contrariæ sententiæ adharco, quam tueretur Gordonus *in summa tom. 2. lib. 8. quest. 5. cap. 2. §. 3. num. 14.* Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 30. tract. 3. c. 7. à num. 74.* Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 37. num. 11.* Hurtadus de Mendoza *in 2. 2. disp. 16. sect. 5. §. 36.* Molina *tom. 1. tract. 2. disput. 143.* Valent. *tom. 3. disp. 10. quest. 3. punct. 7.* Azorius *tom. 2. lib. 12. cap. 11.* Turrianus *in 2. 2. tom. 1. disp. 82. dub. 10.* Valquez *de redditibus c. 1. num. 27 & 46.* Corduba *lib. 1. quest. 18.* Lorca *in 2. 2. disp. 40. n. 21.* Coninch *disp. 27. dub. 11. n. 185.* Lessius *lib. 2. cap. 4. dub. 6. num. 43.* Castus Palaus *tom. 1. tract. 6. disp. 2. punct. 6. n. 5.* Sarmiento *de redditibus part. 2. c. 1. & 2.* & ante omnes Sotus *de Iust. lib. 10. q. 4. art. 3. & 4.* afferentes Clericos acquirere dominium fructuum beneficiorum: vnde si illos in vsus profanos expendant, & non in eleemosynas, & in alia opeta pia ad quæ tenentur, peccant quidè mortaliter, sed minime ad restitutionem tenentur.

3. Verùm difficultas est, an hæc opinio procedat etiam quoad Regulares ad Episcopatum assumptos: Et plures Doctores pro negatiua sententia adduxi *in 3. part. tract. 2. resol. 50.* afferentes Episcopum regularem non absolui à paupertate voto, nec effici dominum reddituum Ecclesiasticorum, sed solum ministratorem: vnde illi superuacue & prodigè largientes atque etiam accipientes tenentur ad restitutionem; & ita etiam docet præter Doctores citatos Granadus *ubi supra.* Valentia *tom. 3. disp. 10. quest. 3. punct. 8.* Peirinus *in Relig. subdit. tom. 1. q. 1. cap. 10. §. unico.* Hieronymus Rodriguez *in compen. 99. Regular. resolut. 60. num. 9.* Castus Palaus *tom. 1. tract. 6. disput. 2. punct. 9. num. 5.* Coninch *disp. 27. dub. 11. à n. 200.* Lessius *lib. 2. c. 4. dub. 5. num. 19.* Emanuel Rodriguez *in summa tom. 2. cap. 67. num. 4.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib. 1. cap. 2.*

B b z

Sup. hac qd; sup. in Ref. 24. & in Ref. 20. §. 1. post med. vers. Enimvero. & in Ref. 22. §. 5. Ex quo per totum, & in Ref. 23. §. 1. paulo post initium, vers. eos non tenentur & in Ref. 6. tr. 7. Ref. 31. §. Et tamen & in Ref. 4. §. 1. & late in Ref. 5. & ibi in tr. 4. Ref. 8. recitatur in §. 6. & hic in fra lege citat §. 6. hinc Ref.

Quæ hic est in 107. tr. 1. Ref. 27. & ibi in Ref. 26. & in 106. tr. 7. Ref. 9. & in tom. 9. tr. 7. Ref. 84. §. 1. & 2. & in 102. tr. 2. ex doctrina Ref. 66. §. Et ideo ad med. ad vers. an quædo, & seqq. & late cum